

Aldo Kliman

SMRT FILIPA GUKA

Doktor je strpljivo šetao po peronu provincijske stanice i zamišljeno se zagledao u zelena brda sa druge strane reke. Samo su se ponegde mogle videti bele tačke još neokopnelog snega, koje je doktor u slobodno vreme pokušavao da izbroji sa prozora svog radnog kabineta. To mu nikada nije polazilo za rukom. Izbrojao bi devet ili deset, a zatim su ga bele tačke počinjale zamarati, i on bi sedao u svoju veliku kožnu fotelju da odrema desetak minuta. Bili su to prijatni trenuci, jedino zadovoljstvo u svemirnoj tišini od koje čula postaju previše razdražljiva i zbog koje se osećate bolno kada čujete trubu sanatorijumskog fijakeriste kako najavljuje svoj povratak sa železničke stanice. No još uvek je bilo rano proleće i u sanatorijumu nije bilo pacijenata, niti su dolazili novi. Tako, u stvari, fijakerista nije imao nikakav posao. Odlazio je na stanicu i otuda se vraćao uvek prazan.

Ali, ko zna kako se to desilo; upravo onda, kada se najzad rešio da zamoli doktora da ga oslobodi te dosadne i nepotrebne dužnosti i da dobije neki pravi posao od koga će svi imati neke koristi, doktor se tiho nasmejavao i, tapšući ga po ramenu, rekao mu da će ga sada ipak zaposliti.

Voz je kasnio čitavih trideset minuta. Doktor je rasejano zapalio cigaretu, zatim je seo na dotrajalu drvenu klupu ispod velikog belog časovnika sa koga se čuo svaki pokret kazaljke. Razmišljao je o novom pacijentu. Telegram kojim je najavio svoj dolazak bio je suviše zamršen i dugačak. Doktor nije imao strpljenja da ga pročita do kraja. Bacio ga je u korpu za otpatke, a zatim pokušao da izbroji bele tačke na brdima sa druge strane reke. Ali, koliko god je želeo da se otrgne od svojih misli, ipak je osećao da ga nešto muči, da mu narušava dosadni mir.

Ustao je sa klupe i ponovo počeo da šeta. Na peronu nije bilo nikoga i doktor prvi put oseti da je sam. Pogleda na časovnik i iznenadi se kada vide da je tu već čitav sat.

Odjednom se na ulazu stanične zgrade pojavi šef stanice. Nosio je u rukama nekakvu korpicu, ali kada primeti doktora, spusti je na zemlju i priđe mu sa iskrenim i toplim osmehom na licu.

— Tu ste, doktore?!

Doktor sleže ramenima i nasmeja se.

— Došli ste suviše rano, doktore. Voz kasni čitav sat.

— Ali na tabli piše trideset minuta! — zbunio se doktor.

— Ah, trideset minuta, ko zna kada je to napisano, doktore. Tu čovek nikada ne zna. No, dodite ovamo, da popijemo po jedan čaj.

— Zaista vam hvala, sačekaću još malo, a zatim...

— Ama, dodite ovamo, čoveče, nastojao je šef stanice, voz vam svakako neće pobeći.

Ušli su u jednu prostranu kancelariju u kojoj osim telegrafa, jednog stola i nekoliko starih fotelja nije bilo ničeg. Mirisalo je na karbolineum kojim je bio premazan pod. Doktor sede u jednu iskrzanu filcanu fotelju, a šef stanice izade za trenutak na peron da bi uzec zaboravljenu korpicu.

— Čaj su mi doneli iz Stanice, reče pošto je seo do doktora u fotelju. Tamo su već odavno počele da rade pilane.

— Da, čuo sam o tome, reče doktor. Ti ljudi sasvim dobro rade.

— Odlično, doktore! Odlično rade! Poručili su i nove mašine. S jeseni počinju da grade žičaru, a zatim, ko će ih znati.

Doktor zamišljeno uzdahnu i ustade sa svog mesta.

— Nećete se naljutiti ako malo izađem?

Šef stanice odmahnu glavom i nasmeja se.

— Ne brinite, doktore, voz je tu negde, u brdima.

Počelo se smrkavati kada je mala kompozicija od parne lokomotive i tri vagona ušla u stanicu. Sa drvenih stepenica poslednjeg vagona skoči mlad čovek sa kariranom putnom torbom u ruci i doktor se uzrujano zagleda u osvetljene prozore vagona, očekujući da još neko siđe. Ali svi drugi putnici su spavali ili su čitali novine kupljene na nekoj usputnoj stanici. Zatim je voz naglo krenuo i za nekoliko trenutaka izgubio se iza krivine.

Doktor je nezadovoljno vrteo glavom i uputio se potpuno razočaran ka izlazu. »A pacijent je sigurno odustao«, mislio je. »No, to je sasvim uredu kada se radi o ovim sezonskim klimatskim lečilištima.

Stari dobri Gavriilo biće tužan. Dosadno mu je već da upreže i ispreže uludo.«

Doktor odjednom oseti kako ga neko snažno povuče za ruku, tako snažno, da je čak osetio i bol. Zbunjeno se okrenu, oslobađajući

se istovremeno prstiju koji su ga stiskali. Pored njega je stajao mlad čovek koji je sišao s voza. Lice mu je bilo malo užareno, a krajevi usana uvijeni u glupi osmeh.

— Priznajte, doktore, da me niste poznali.

Doktor se neprijatno osećao.

— Eto, a ja sam pretpostavljao da ste vi doktor koji me čeka, i, vidite, nisam se prevario.

— Ah!, iznenadi se doktor.

— Da, doktore...

— No... oprostite, kako se ono zovete?

— Isidor Lenasi, doktore; sećate se, zar ne?

— Ah, da Lenasi.

Ali doktor se još uvek nije mogao osloboditi mučnog utiska koji je na njega ostavio prvi susret sa novim pacijentom. On je, pre svega, očekivao da se pred njim pojavi čovek u godinama, punačak i čelav, koji, pri tom, belom svilenom maramicom briše naočari sa zlatnim okvirom. A, eto, od svega toga — ništa. Ovaj čovek je izgledao sasvim dobro i, osim znakova izvesne psihičke neuravnoteženosti, doktor ništa drugo nije mogao da primeti.

— A, ja sam vas zamišljao drukčije, govorio je doktor, dok su se vozili prašnjavim drumom za sanatorijum. Prolazili su kroz stoletnu hrastovu šumu, a zatim prešli preko zidanog mosta na Kukavici i ušli u prvu visoku zimzelenu šumu, sa obe strane puta počeli su da se ukazuju žbunovi hortenzija i divljih ruža.

— Mislim da će mi se dopasti ovo mesto, doktore, reče živahno Isidor. — Svakako, još ćemo govoriti o mojoj bolesti, ali ne znam kako da to nazovem. No, jedno je sigurno — tražio sam upravo ovo: mir, udaljenost od sveta, čist vazduh... i tako nešto, razumete.

Isidor se malo uznemirio od svog govora. Trljao je ruke i, kao da nije imao snage da gleda u doktora, uporno je gledao nekud na stranu.

— Samo, malo mi je hladno, doktore. Zašto?

— Jeste li poneli nešto toplo? Ovde je uvek ovako sveže.

— Da, imam ogrtač u prtljagu.

— Fijaker je odjednom stao i doktor je sišao da vidi šta se desilo.

— Sve je u redu, doktore, pravdao se Gavrilo. Samo se kaiš otkačio, pa siđoh da ga namestim. Odmah krećemo.

Kada se doktor vratio na svoje mesto, Isidor je bio sasvim bleđ i zamišljeno je klimao glavom. »Samo da mu mogu reći, samo da mu mogu reći«, ponavljao je u sebi. Nezadovoljno udari dlanom o dlan i duboko uzdahnu.

Posle pola sata klackanja u fijakeru, zaustaviše se u kaldrmisanom dvorištu ispred sanatorijuma. Fijakerista skoči sa svog mesta i dade konju nekoliko kocki šećera. U međuvremenu su se doktor i Isidor Lenasi penjali uskim stepenicama u doktorov kabinet. Bila je to prostrana i topla soba sa malo starijim nameštajem i bibliotekom od dve-tri stotine knjiga. Većinom su to bili medicinski priručnici i leksikoni, ali bilo je i dobrih umetničkih dela. Inače, zidovi su bili potpuno prazni i beli. Samo je na jednom mestu, do čiviluka koji se nalazio odmah kod ulaznih vrata, bio obešen kućni red u običnom, potamnelom, drvenom ramu.

— Izvolite, reče doktor pošto su ušli. Zatim ode do svog radnog stola i pritisnu crveno bakelitno dugme. Nekoliko minuta zatim u kabinet je ušla mlada žena, obučena u plavi mantil, i klimnula glavom u znak pozdrava.

— Tražili ste me, doktore?

— Da, sestro, upoznajte se sa našim novim pacijentom, Isidorom Lenasijem.

Sestra se osmehnu i pruži nepoznatom ruku.

— Denica, reče ona i ponovo se osmehnu otkrivajući svoje lepe bele zube.

— A sada, molim vas, doterajte malo u red sobu 109; mislim da će mu ona najviše odgovarati, reče doktor.

— Prekrasno, prekrasno biće! — uzviknu Isidor ushićeno, pošto je sestra zatvorila za sobom vrata. Pa dobro, doktore, šta ona ovde traži? Molim vas pričajte mi o njoj.

Doktor izvadi iz stola flašu i dve čaše i namesti se u svoju fotelju. »Ko je ovaj čovek?«, pitao se i, kao i obično, u prvim trenucima pri susretu sa novim pacijentom, shvatio je da će od sada Isidor za njega predstavljati ogroman, nepoznat grad sa bezbroj bulevara i uskih uličica, grad u kome vlada savršen nered, a on će biti zadužen da prolazi kroz njega, da otkriva, i da sve vraća na svoje mesto. Strese se pri pomisli da će morati da se brine o svim dobrima i zlima koja se tu prepliću do savršenstva, da bi upravo njega, malo po malo uništila, njega koji će pokušati da ih razdvoji i osmisli. U tom momentu silno je mrzeo grad. Požele da ga sruši, da ga zapali, ili, bar, pobegne iz njega.

— Bolje da vam sama priča, reče nekako uznemireno. Pokazaću vam sobu.

Popeli su se mračnim hodnicima na sprat. Soba se nalazila na kraju levog krila zgrade i imala je prekrasan pogled. Kroz otvoreni prozor ulazila je srebrnasta mesečeva svetlost i miris sena. Isidor je bio potpuno zadovoljan.

— E, onda, prijatno, reče doktor. Doručak će vam tu doneti.

Tek što je zakoračio hodnikom, iza njega se otvoriše vrata sobe 109 i on ču glas Isidora.

— Doktore... zaista nisam hteo malopre da vas uvredim... Ali, eto, to mi se često dešava, znate...

— Ništa, ništa, reče doktor, samo sam malo zbunjen. Prvi pacijenti nam dolaze krajem maja, a vi, kao što vidite.

— Prijatno, doktore.

— Prijatno.

— Verujem da se ovde dobro spava.

— Sasvim dobro, uverićete se.

— Prijatno.

— Prijatno.

Isidor se vratio u svoju sobu. Najpre nije znao šta da radi. Seo je na krevet i zagledao se u prazan, otvoren ormar sa tri vešalice. Ormar je bio potamneo i nalikovao na mrtvački sanduk. Isidor oseti da mu trnu ruke što ga veoma uplaši. »Opet, opet počinje!«, mislio je uznemireno. Počeo je da trlja ruke da bi se oslobodio te neprijatnosti i, u isto vreme, nije sa njih skretao pogled, sve kao verujući da će videti nešto što po njima laži. Odjednom se malo smirio. Zatim mu je dugo odzvanjalo u ušima. Ormar je počeo da se razliva u veliku tamnu mrlju iz koje su nepravilno iskakali crveni čovečuljci i, odjednom narastajući do nemogućih granica i smanjujući se, plazili svoje vodnjikave jezike. »Gde je? Gde je?«, pitali su. »Tu je, tu je«, odgovarali su sami. Zatim su namestili vešala na jednoj iščadenoj stospratnici i izveli osuđenika. Omču su mu čvrsto vezali oko vrata, a zatim ga uzeli na ruke i počeli nositi u krug. Najpre polako, a zatim sve brže i brže. Najzad potrčali po žene koje su stajale na prepunim trotoarima, nisu mogle da vide šta se gore dešava. Osuđenik je u jednom momentu iza-

šao iz kruga i nastavio da obilazi stospatnicu. Pokušao je malo da olabavi čvor na omči, ali ona ga je sigurno stezala i nije mu dozvoljavala da promeni pravac kojim se kretao. Žene su se razilazile. U njihovim očima više nije bilo suza ni strahopoštovanja. Samo su još pokatkad pogledale naviše, očekujući da se konopac već jednom prekine i osuđenik umre.

— Sada će sve biti u redu, šaputala je sestra.

Isidor joj je stiskao ruku, još uvek teško dišući. Pokušavao je da se pridigne u krevetu, ali mu ona nije dozvolila ni da se makne.

— Budite mirni, reče. Sada će sve biti u redu.

Zatim je ustala i za trenutak izašla. Vratila se sa jednom kašičicom u kojoj je bila nekakva zelenkasta tečnost.

— Ovo će vam pomoći. Da li vam se često dešava? ... Dobro, dobro. Dajte da vam izmerim pritisak.

Bilo je nečega uzvišenog u njenim pokretima, u njenom glasu, nečeg što smiruje i uzbuđuje, u isto vreme. Ali, te večeri, a i mnogih drugih kasnije, kada su u toku toplih dana (tada se on osećao bolje) izlazili zajedno u šetnju, njihovi se pogledi nijednom nisu uistinu susreli. Denica kao da je izbegavala to iskušenje i dok joj je on pričao o vajarstvu i o svojim umetničkim nastojanjima, ona bi išla pored njega i bezbrižno kidala lišće sa žbunova leski pored puta.

— Ali vi me uopšte ne slušate, rekao bi Isidor malo razdraženo. Bolje da vam ne dosađujem.

— Ako tako mislite ...

— Pa zašto, onda, ne pazite?

I ona bi se nasmejala.

— Hoćete li da vam ponovim poslednje rečenice koje ste izgovorili: »Preselili smo se u jedan suteran i ja sam počeo da primam porudžbine za spomenike. Dolazile su žene i starci i donosili mi slike svojih pokojnika, a ja sam pravio torza ili samo glave. Taj posao mi je doneo ... Eto vidite?

— Ah, zaista ... , kao da se pravdao Isidor. Zaista, da ... Moglo je sasvim pristojno da se živi od te zarade. Nekako u to vreme prvi put smo ozbiljno razgovarali o braku. Ne znam od koga je poteklo, od nje ili od mene, ali to sada nije ni važno. I sve bi bilo u redu da se sa mnom nije počelo događati nešto strašno. Dok sam oblikovao lica umrlih, previše sam upoznao njihove poglede, njihove grimase, da bih mogao verovati da ti ljudi nisu više među živima. Očekivao sam svakog momenta da ih sretnem, negde na ulici, ili u kafe-restoranu. I to je iz dana u dan stvaralo užasnu presiju, tako da, najzad, uopšte nisam imao snage da gledam u te gipsane figure od kojih mi je zavisio život. Sobica u suteranu i hodničić ispod stepenica bili su ispunjeni smrću i ja sam morao po svaku cenu otuda da pobegnem. U međuvremenu sam raskinuo sa devojkom. Zbog jedne slučajne svađe, znate. Ali sada, kada se sve nekako sredilo (a sredilo se, nekako) ne mogu da se načudim kako smo mogli da živimo godinu dana pod istim krovom. Ali to je bilo.

Predeli ispod Stance bili su prekrasni i Isidor je napravio desetine izvanrednih akvarela. Rano ujutru, ukoliko bi dan bio oblačan, penjao se do Balevskih pasišta ili do jezera, gde bi, sedeći satima na nekom panju, razmišljao o velikom životnom padu, padu koji nije bio lak a bilo je nemoguće da se počne iznova.

Gore, iznad jezera, mogla su se videti velika bela stada ovaca od kojih je, sasvim tiho, dopirao zvuk klepetuša obešenih o njihove vratove. Čobani su se dovikivali, ili, jednostavno, vikali na sav glas, a zatim bi dugo očekivali eho. Očekivao ga je i mladi čovek, ali sa osećanjem nekakve krivice, zbog čega mu se eho činio još lepšim, još blaagodnijim.

Posle su odjednom naišle kiše i Isidor uopšte nije izlazio iz svoje sobe. To mučenje trajalo je danima. Bio je prinuđen da leži i da čita, ili da stoji kraj prozora i gleda u oblake koji su se uz strašnu grmljavu isturali nad mračnim predelom.

Ipak, jednom je sišao u dvorište i dugo stajao pod uskom arkadom sanatorijuma. Kaldra je bila plavkasta od izmaglice koja se dizala iz nje, a samo na stotinu metara odatle, iza kišne zavese, nisu se mogli videti vrhovi visokih brda. U vazduhu je bilo mnogo ozona i Isidor oseti da mu se vrti u glavi. Brzo se vratio u svoju sobu ali

vrtočlavlava ga još nije prošla. Presvuкао se i legao u krevet, nadajući se da će mu posle spavanja biti bolje.

Našli su ga onesvešćenog na podu. Pao je. I pokrivač je bio svučan sa kreveta. Doktor mu je odmah pustio krv i otvorio prozor kroz koji je u velikim talasima pokuljala kiša. Isidor nije mrdao. Teško je disao, a lice mu je bilo užareno i izgledalo podbulo. Doktor mu pokvasi stopala rastvorom kalijumpermanganata, a zatim mu ih pažljivo previ da bi zaustavio krvarenje.

— Ostanite tu, reče Denici. Ja ću vas zameniti. No, ukoliko ima nekakve indikacije ...

— Pozvaću vas, doktore.

Međutim, rano ujutru, stanje se značajno poboljšalo. Isidor je otvorio oči, ali je zbog izgubljene krvi bio bleđ kao mrtvac.

— Desiće vam se ono? Pulsirao mu je glas Denice, negde u slepoočnicama.

— Boli me glava.

— Izgubili ste dosta krvi, reče ona.

— Krvi?

— Pozvaću doktora.

— Ne treba, sestro. Samo, molim vas, sklonite zavese.

Kiša je prestala i oblaci behu pocepani na više mesta, tako da su se kroz njihove pukotine provlačili sunčevi zraci i zajedno sa oblacima šetali nad mračnim lugom. U sobi se, kao dodir, osećao miris divljih ruža i mladi čovek ponovo zatvori oči, zamišljajući kako sada tužno izgledaju, posle kiše.

Kada se probudio, napolju je bilo mračno, a na prozorskim oknima su se, uz strahovito prštanje, razbijale krupne kišne kapi. Svetlo je bilo ugašeno i po zidovima nije bilo nikakvih senki. Isidor se polako uspravi u krevetu. Zatim spusti noge na pod i sačeka da se malo odmori. Jedna kratkotrajna munja ubacila je nekoliko senki u sobu. Pri svakom sevanju mogao je da vidi blatnjave bujice kako se velikom brzinom slivaju sa brda. Dve-tri muve zujale su oko sijalice i Isidor je pokušao da otvori da bi ih isterao. Ali, pošto se sasvim malo podigao na prste da dohvati žutu mesinganu bravu na prozorskom oknu, odjednom oseti da ga obliva hladan znoj i da ne bi pao, grčevito je zgrabio tešku somotnu zavesu. Ona ga malo zadržala. Ali zavesa je pod težinom njegovog tela počela da popušta i povlačeći sa sobom jedan kraj korniza otkočila se i uz tresak pala na pod. Mladi čovek se poslednjom snagom dovukao do kreveta i ošamućen srušio na njega.

Doktor je došao oko devet sati.

— Ništa?

— Ah, doktore, reče Denica, pa znate dobro da mu tu ne možemo pomoći.

Doktor je stao kraj kreveta i palcima povukao donje očne kapi bolesnika. Beonjače su mu bile zakrvaljene.

— Otvorite prozor, reče sestri. Ovako će se sasvim ugušiti.

Kiša je ravnomerno padala mada se nije čula grmljavina.

— Treba da se namesti korniz, reče Denica. Inače će pokisnuti zavesa.

— Ostavite, reče doktor. Poslaću Gavrila.

Doktor je izašao iz sobe i koračajući zamišljeno mračnim hodnicima sišao u trpezariju. Bio je užasan nered. Stolovi i stolice isprevrtni, a svuda po podu mogli su se videti opušci i masne hartije. Doktor brzo prođe i kroz uzan hodnik do sobe personala. U poslednjoj je spavao Gavrilo, a druge su bile prazne, jer je doktor imao sobu odmah do ordinacije, a Denica, se čim je došao novi pacijent, preselila u prostoriju na spram sobe 109.

Gavrila nije bilo u sobi. »Dobro, kazaću mu kasnije«, pomisli doktor i vrati se u trpezariju. Ali kad stiže do stepenica, ču, odozdo neke muške glasove: »Ko bi to mogao da bude?«, prelete mu kroz glavu, i on brzim koracima siđe u donji hodnik. Tamo je stajao Gavrilo sa još dvojicom, obučenim u duge potpuno pokisle mantile.

— Ah, doktore, kakva nesreća!, uzviknu Gavrilo pošto primeti doktora. Kakva nesreća, doktore!

— O čemu se radi?, upita doktor zbunjeno. Ko su ovi ljudi?

— Nesreća, doktore, nesreća!, ponavljao je Gavrilo.

— O čemu se radi?, ponovo upita doktor, obraćajući se sada nepoznatima.

— Doktore, ja sam istražni sudija, reče jedan od njih. A ovaj momak je moj pomoćnik.

Doktor se uznemiri.

— Izvolite u moj kabinet, reče sasvim tiho.

A zatim, pošto su se popeli:

— Nadam se da se radi o nekoj grešci.

— Ne, ne, doktore, radi se o jednom vašem pacijentu.

— To je nemoguće, reče doktor. U ovom momentu u lečilištu se nalazi samo jedan jedini pacijent, koji vam, pretpostavljam, nikako neće odgovarati.

— Po svemu sudeći mislimo na jedno isto lice, reče islednik.

— Ne razumem vas...

— Doktore, 5. oktobra 1958. godine jedan manevarski vojni brod, sa posadom od sedamnaest članova, zadesio se na otvorenom moru usred užasne oluje. Bilo je očigledno da se neće odupreti nalentima besomućnih talasa. Posle dugog, predugog iščekivanja, komandant broda je ipak izdao naređenje da se u vodu spuste čamci za spasavanje. Jedan čamac nije bio na svom mestu. Takođe nije bilo ni Filipa Guka.

Doktor je odmahivao glavom.

— Vidim da vam to ime ništa ne znači, reče inspektor. Doktore, Filip Guk i Isidor Lenasi — to je jedno isto lice.

Doktor je izbezumljeno skočio sa stolice.

— To nije moguće! to nije moguće!

— Doktore, Filip Guk je osuđen na smrt! On ne sme da nam pobegne.

— Ne brinite, neće vam pobeći. On je već dva dana u nesvesti.

— O!, neprijatno se iznenadi islednik. Ipak, želim da ga vidim.

Popeše se jedan sprat više. Najpre je ušao doktor. Denicu uznemiri njegov izgled.

— Nije vam dobro, doktore?

— Tu su neki ljudi, reče on zamišljeno.

— Ljudi?!

— Denice... — (i odjednom doktor više nije mogao ništa da kaže, jer je shvatio da prvi put izgovara glasno to ime).

— ... Sredite malo. Oni će ući, smogao je snage da procedi kroz zube. Zatim polako otvori vrata i u sobu uđe islednik.

— Doktore, to je Filip Guk, reče on sasvim tiho. Možemo izaći odavde.

Ponovo se vratili u kabinet.

— Šta mislite sada da radite?, upita doktor.

— Pre svega, osuđenik će biti premešten u isledni zatvor. A zatim će se održati ponovno suđenje.

— Novo suđenje?!

— Doktore, F. G. je osuđen u odsustvu i, po zakonu mora mu se suditi ponovo.

— Ali taj čovek je bolestan!, uzviknu doktor.

— Ah, doktore, verujem da nas time nećete zamarati. Prilikom prvog suđenja u obzir su bile uzete sve olakšavajuće okolnosti: iznenadna odluka dolus repentinus, ono što vi u medicini nazivate *thalassophobia*. No, ovaj čovek je bio potpuno svestan onoga što je činio. Osim toga, njegova bolest je mnogo novijeg datuma.

— Neka bude tako, reče doktor. Ali, ja vam ipak neću dozvoliti da ga odavde odvedete, sve dok ga ne vidim da stane na sopstvene noge.

— Doktore, zaboravljate da to može isuviše dugo da traje.

— Isto kao što se može i ovog momenta završiti! Ili se, možda, završilo.

Islednik duboko uzdahnu.

— Dobro, doktore onda ću ja otputovati, još sutra, prvim vozom. Međutim, ovaj momak će ostati tu. Vi vršite svoju dužnost, a mi ćemo svoju.

Islednik je insistirao da njegov pomoćnik bude smešten na istom spratu na kome se nalazila i soba 109. Doktor predloži jednu sobu na

sasvim drugom kraju hodnika, u desnom krilu i svi se složiše da je to najbolje rešenje. Omande će sasvim jednostavno moći da kontroliše, a da ne bude primećen.

Međutim, iako je bilo svima jasno da mu se zdravlje polako poboljšava, Filip Guk se, još dugo nije mogao pridružiti, a iz njegovih se očiju očitavao strah od smrti kojoj je za dlaku umakao. Zatim je imao još jednu krizu, ali kada je i to prošlo, doktor zadovoljno konstatovao da će bolesnik za dva-tri dana moći da izađe iz svoje sobe. Sada je i Denica mogla malo da se odmori, a doktor je osećao nekakvo tužno zadovoljstvo što je, ipak, uspeo da ispuni svoju dužnost. U tim generalnim stanjima bolesti nikada se ne zna. Doktor je verovao da glavni uzrok nervnih rastrojstva treba tražiti u savremenom tempu života, u strašnom saznanju da se u raskoraku između želja i stvarnih mogućnosti ne može postići sve što se hoće. Čovek je u stalnoj napetosti, u vagu-su inhibira se accelerans-om. I to je presudno. Krvni pritisak sa sto dvadeset, sto trideset, odjednom skače na dvesta ili dvesta dvadeset, čovek postaje sve neoporniji, nesposoban da se kontroliše, čini nerazumna dela, koja sa sobom nose kajanje, strah. I zato je doktor smatrao da klasično pravo nije više u mogućnosti da potpuno zadovolji savremene potrebe. Čoveku se ne sme više suditi onako kako se to činilo pre sto godina. Ali, doktor je takođe znao da bi u protivnom nastala užasna anarhija i... »Ne znam, ne znam!« ...

Već drugog dana po iznenadnom poboljšanju zdravlja Filip je doznao da nije više jedini gost u lečilištu. To ga je najpre malo uznemirilo, ali kada se upoznao sa pomoćnikom istražnog sudije, koji mu je bio predstavljen kao mašinski inženjer, osetio je silno olakšanje.

— Nadite šahovsku tablu, reče mu, i uopšte nam neće biti dosadno.

Pomoćnik je gubio partije, jednu za drugom. Prvog dana odigrali su sedam partija, drugog šest, a Filip nije izgubio nijednu.

— Ja sam bio najbolji student na Akademiji, reče odjednom. I najbolji šahista, takođe.

Pomoćnik odjednom skoči sa svog mesta i izađe iz sobe. Doktor je sedeo sa knjigom u rukama, kada je ovaj sav zadihao, ušao u njegov radni kabinet.

— Doktore, više nema razloga da se odlaže sprovođenje.

— Sedite, reče doktor uznemireno.

Ali, pomoćnik uze telefon i reče:

— Šta ako mu produžite život za dva-tri dana? Javite sudiji o stanju vašeg pacijenta.

— Sedite, ponovi doktor nervozno.

Pomoćnik sada nije gledao u njega. Okrenuo je broj. Sa one strane žice javio se ženski glas.

— Treba mi sudija, reče pomoćnik.

— Da, ja sam. Hvala. Najkasnije za dva dana. Da, da. Molim vas.

— Šta je sada?, pitao je otuda islednik.

Pomoćnik se malo zbunio, a zatim reče:

— Doktor će vam reći nešto o Filipu Guku, inspektore.

Doktor je za trenutak razmišljao, a zatim, ljutit na pomoćnika, zgrabi slušalicu i bez daha reče:

— Stanje Filipa Guka dopušta da se održi ponovno suđenje. Kao što vidite, inspektore, ja sam izvršio svoju dužnost. Sada vi vršite svoju.

Vrati slušalicu s treskom na svoje mesto i ode do prozora. Po navici počeo da broji bele tačke na brdima sa druge strane reke i, uplašen, i, u isto vreme, iznenađen što u jednom tako strašnom momentu može da se bavi tako beznačajnim stvarima, prсну u nezadrživi smeh.

»Ovaj čovek je potpuno lud«, pomisli pomoćnik i brzo potrča ka sobi 109. Ali kada je ušao, ona je bila prazna. Šahovske figure ležale su razbacane svuda po podu. Prozor je bio širom otvoren, a zavesa blago podrhtavala od tihe vazdušne struje.

Pomoćnik potrča do prozora i pogleda dole. Prizor je bio užasan. Na plavičastoj kaldrmi ležalo je telo Filipa Guka. Sada je, svakako, već bio mrtav.

Preveo sa makedonskog
Tomislav Stojanović